

Hvor blev kvinderne af?

Fængslende fortællinger om kvindeliv på Holmsland Klit fra 1910 til i dag

Margrethe Breindahl: Kvindefortællinger fra Klitten. Fiskeriets Hus, Hvide Sande 2007. 151 s., 148 kr.

Af Kirsten Gomard

Museet Fiskeriets Hus på Holmsland Klit dokumenterer, hvordan fiskeriet i området har udviklet sig gennem trekvart århundrede fra Hvide Sande fik sluse og havn i 1931. Det er mændenes liv på og med havet, der er i fokus. Men hvad med kvinderne i land? Det spørgsmål har Margrethe Breinholt sat sig for at belyse gennem interview med fem kvinder født mellem 1922 og 1947, fire med tilknytning til fiskeriet og én bondekone. To af historierne er anonyme fortællinger om barndom og ungdom på klitten, mens de tre andre informanter optræder med navn og fortæller om deres liv fra barndommen og frem til i dag.

Klitfoged Lis og fire kvinder, der planter marehalm: Esther, Hanne, Ellen og Lis. 1985. (Illustration fra bogen).

Vi hører om "gamle dage" helt ned i hverdagslivets sansede detaljer: Fyring i den murede bageovn, barndommens lege, pudsning af komfur og lamper, fernisering af gulve, storvask, højtider, familiefester, julebagning, de første radioer og religionens betydning. Hvordan jordemoderen skulle køres i hestevogn af bønderne på skift, og børnene selv skulle medbringe lys i skolen, der var uden lampe. Og om, hvordan piger og koner rensede fiskenet, satte agn på kroge, plantede marehalm og tørrede fisk. Mest interessante er de beretninger, der er ført op til nutiden og dermed også viser, hvordan livsvilkårene har ændret sig op til i dag: Fiskeriets tilbagegang, udstykninger til sommerhuse, husmødre, der fik lønarbejde, og bondefamilien, der ikke kunne leve af landbruget alene, men supplerede med kloakservice for sommerhusene og forsøgte sig med nye produkter og salgsformer: sølvræve, strudse, gårdbutik. Hen ad vejen også den større velstand: Fjernsyn og udlandsrejser.

Oral history

Fælles for informanterne på tværs af generationerne er en livsform, hvor kvinderne tog sig af hjem og børn samtidig med, at de på forskellig vis bidrog til økonomien. Selvstændigheden var stor, det var kvinderne, der stod for alting, når mændene var på havet. Med til billedet hører et solidarisk kvindefællesskab med praktisk hjælp omkring børnefødsler, børnepasning, indkøb, syning af børnetøj og fælles hygge i strikkeklubben.

Alle informanter er rigtig gode fortællere. Intervieweren mærkes først og fremmest som den, der diskret holder beretningen i gang med sine spørgsmål, men hun går af og til også i dialog og bidrager med egne erfaringer. Sprogets levende, mundtlige tone er bevaret i rigsdansk gengivelse, men med enkelte dialektindslag, der understøtter autenticiteten. Ældre og nyere fotografier og udførligt kortmateriale supplerer bogens beretninger.

Bogen kan ses som et eksempel på *oral history*, såkaldt almindelige menneskers fortællinger om deres liv og hverdag. Den er læseværdig, både som beretning om "gamle dage" og som fortælling om ændringer i livsvilkårene i en del af det danske samfund, der var så meget udkant, at den sydlige del af Holmsland Klit først fik elektricitet i 1958.

Kirsten Gomard er lektor i kønsforskning ved Institut for Historie og Områdestudier på Aarhus Universitet.